

Basics and Principles of Entrepreneurship

Chapter 4: Women

Shahriyar Zohdi

Khavaran Institute of Higher Education

Winter Term 2023/2024

موانع کارآفرینی زنان: بررسی تأثیر نابرابری جنسیتی بر کارآفرینی زنان در ایران

نشریه: مجله جامعه‌شناسی ایران
سال: 1383 | دوره: 5 | شماره: 2
صفحات: 161-178

اطلاعات مقاله نشریه

عنوان: موانع کارآفرینی زنان: بررسی تأثیر نابرابری جنسیتی بر کارآفرینی زنان در ایران

نویسندگان: جواهری فاطمه | قضاتی سرور

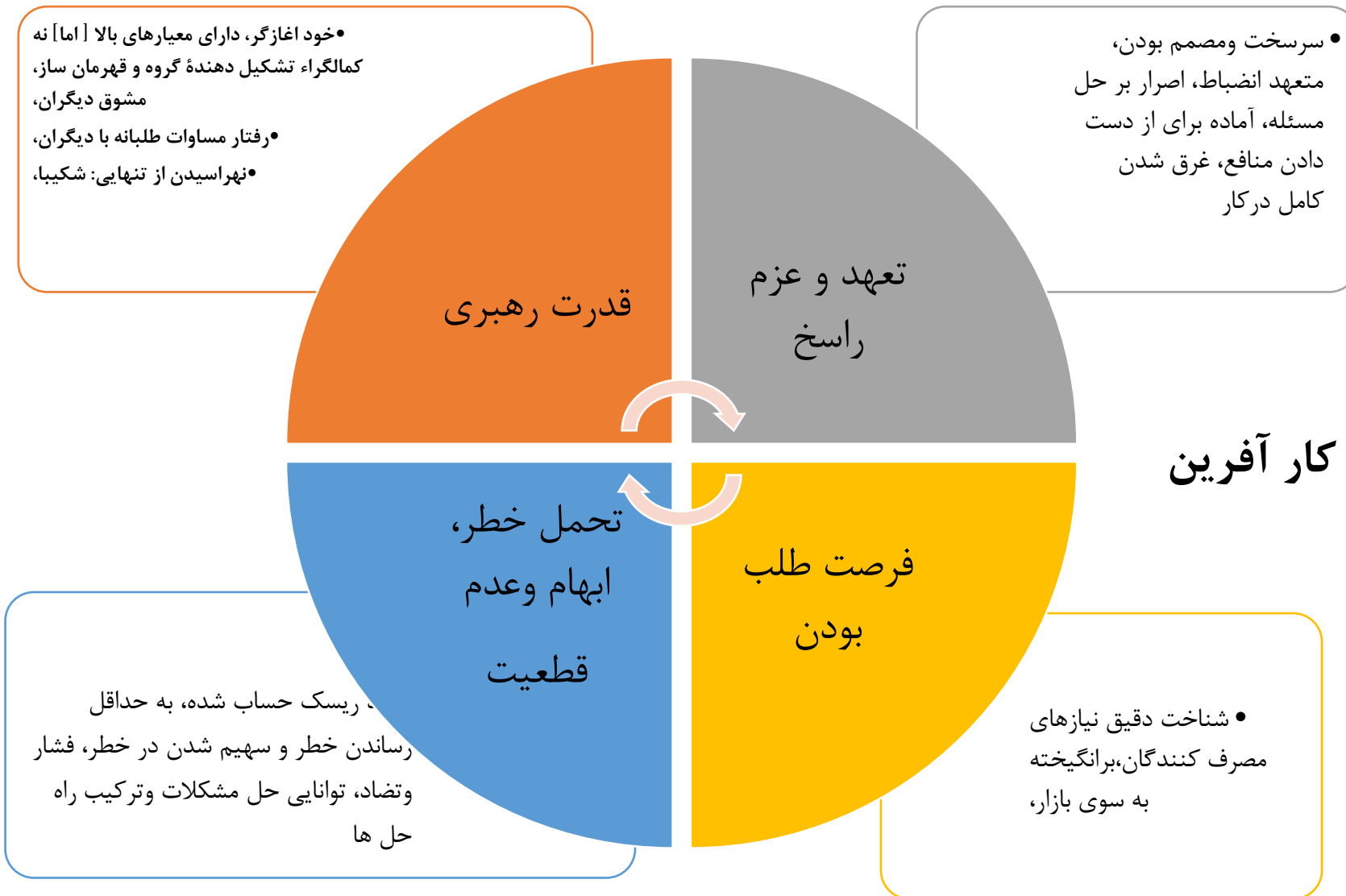
کلیدواژه: ثابت نشده است

چکیده

طی سال‌های اخیر، میزان قابل ملاحظه‌ای از اندیشه‌ها و آرای اجتماعی، در زمینه مسایل و محدودیت‌های اشتغال زنان، به رشته تحریر درآمده است. از طرف دیگر، اولویت جامعه برای حرکت در مسیر توسعه اقتصادی پدیده کارآفرینی را به موضوع مورد توجه محافل علمی تبدیل کرده است. در این مقاله کوشش شده از تلفیق این دو قلمرو موضوعی برای تبیین نازل بودن سطح کارآفرینی زنان شاغل ایرانی استفاده شود. نگارندگان این نوشتار ضمن به رسمیت شناختن تفاوت‌های طبیعی زنان و مردان بر این باورند که نابرابری‌های جنسیتی موجود در جامعه ایران، که بیشتر جنبه اجتماعی و فرهنگی دارد، از قابلیت کارآفرینی زنان می‌کاهد. در این زمینه به نقش خانواده، نظام تعلیم و تربیت، باورهای کلیشه‌ای، ناهماهنگی انتظارات نقشی و مناسبات حاکم بر سازمان کار اشاره می‌شود.

در این مقاله کوشش شده نازل بودن سطح کارآفرینی زنان شاغل ایرانی بررسی شود. نگارندگان این نوشتار ضمن به رسمیت شناختن تفاوت‌های طبیعی زنان و مردان بر این باورند که نابرابری‌های جنسیتی موجود، که بیشتر جنبه اجتماعی و فرهنگی دارد، از قابلیت کارآفرینی زنان می‌کاهد.

ویژگی ها و خصوصیات رفتاری زنان کارآفرین

عوامل محدود کننده کارافرینی زنان

عوامل محدود کننده کارآفرینی زنان

- مؤلفه های مرتبط با نابرابری جنسی ابتدا از طریق خانواده به افراد منتقل می شود.
- برخلاف پسران، دختران به آرامی از مادرشان جدا می شوند. آنها تا هر زمانی می توانند مادر را در آغوش بگیرند یا از او تقلید کنند. در نتیجه هویت و ادراکی که دختران از خود به دست می آورند با دیگری استمرار می یابد. بنابراین فقدان رابطه نزدیک با دیگران، حرمت نفس آن ها را تهدید می کند و وجود آن موجب تولید حساسیت و شفقت عاطفی است.
- اما پسرها حس آگاهی از خود را از طریق کاهش ارتباط با مادر به دست می آورند، آنها یاد میگیرند که بچه ننه نباشند، استقلال از مادر به آنها هویتی مردانه می دهد.
- پسرها زودتر از دختران همسال خود اجازه دارند در سنین پایین دور از محیط خانه بازی کنند و برای خرید یا تفریح با دوستان خود بیرون بروند.
- والدین هنگامی که دخترشان فعالیتی را به تنهایی انجام میدهد اضطراب درونی خود را نشان می دهند، در حالی که در موقعیت مشابه نسبت به استقلال عمل فرزند پسر احساس غرور و شادمانی می کنند و با انتقال این احساس به فرزند پسر حس اعتماد نفس او را تقویت می کنند.
- دختران معمولاً به سرگرمی هایی مانند عروسک بازی که عواطف آن ها را پرورش می دهد و کمتر ذهن آنها را به تکاپو وادار میسازد هدایت می شوند. در حالیکه بازی های پسران با تحرک جسمی، پرخاشگری و ارتباط بیشتر با طبیعت همراه است و اغلب قدرت تفکر و آفرینندگی آنان را تقویت میکند.

خانواده

عوامل محدود کننده کارافرینی زنان

نتایج یک تحقیق در مورد کتب درسی دوره ابتدایی نشان می دهد که منابع آموزشی تصویر ضعیفی از زنان منعکس می سازند.

نظام تعلیم و تربیت

تساوی زن و مرد در کتابهای درسی ابتدایی					
کتابهای فارسی، اجتماعی ۵ ساله اول ابتدایی %					
سال پنجم	سال چهارم	سال سوم	سال دوم	سال اول	
۷۰	۶۰	۶۲	۶۱	۵۱	تصویر مردان
۹	۶	۱۲	۱۷	۲۵	تصویر زنان
۲۱	۳۴	۲۶	۲۲	۲۴	تصویر مختلط
۱۳۹	۸۱	۱۳۸	۸۱	۹۰	تعداد کل

عوامل محدود کننده کارافرینی زنان

نتایج یک تحقیق در مورد کتب درسی دوره ابتدایی نشان می دهد که منابع آموزشی تصویر ضعیفی از زنان منعکس می سازند.

اسامی زن و مرد در کتابهای درسی ابتدایی

کتابهای فارسی، اجتماعی ۵ ساله اول ابتدایی %

سال اول	سال دوم	سال سوم	سال چهارم	سال پنجم	
۴۹	۶۵	۷۲	۹۳	۹۴	اسم مردان
۵۱	۳۵	۲۸	۷	۶	اسم زنان
۱۴۵	۲۳۷	۶۲۰	۳۳۷	۶۹۲	تعداد کل

نظام تعلیم و تربیت

عوامل محدود کننده کارافرینی زنان

- زنان شاغل به طور همزمان دارای سه نقش همسری، مادری و شغلی هستند. هر یک از این نقش ها دارای مجموعه ای از انتظارات مختلف است. در مورد تعامل همزمان نقش های مختلف زنان نظرات متفاوتی وجود دارد
- چلبی معتقد است هویت های شغلی زنان اغلب تحت الشعاع نقش های خانوادگی آنها است (۱۳۷۵: ۲۳۰).
- زیبر تحت عنوان ((فرضیه تجمع نقش ها)) به منافع حاصل از تکثیر نقش های زنان اشاره می کند.

ناهمخوانی
انتظارات نقشی

عوامل محدود کننده کارافرینی زنان

- باورهای کلیشه ای یا قالبی مربوط به زنان به شیوه ای دیگر بر ساختار روانی آنها تأثیری گذارد.
- بخشی از این باورها در قالب اشعار، داستان ها و ضرب المثل ها نمایان می شود.
- از نظرخواجه نصیرالدین طوسی مردان باید از مخاطبه با عوام و کودکان و زنان و دیوانگان و مستان احتراز کنند.
- فردوسی گفته است: زنان را بود بس همین یک هنر، نشینند و زایند شیران نر.
- از فروغی بسطامی است که در فکر زن مپیچ که این رخنه فساد در خون گرم غوطه دهد جان مرد را.
- ناصر خسرو: که زنان چون ناقصان عقل و دین اند، چرا مردان ره آنان گزینند.
- هرچند که تعمیم چنین مواردی به کل ادبیات و فرهنگ ایرانی جایز نیست و در متون ادبی به ویژگی های مثبت زنان هم اشاره شده، با وجود این مصادیق یاد شده به این واقعیت اشاره دارد که زبان فارسی مانند زبان های دیگر دچار عارضه جنسیت گرایی است این عبارات که در قالب گفتو گوهای روزمره جریان دارد به تدریج بر نگرش زنان نسبت به خودشان و نگرش دیگران نسبت به زنان نفوذ میکند.

باورهای کلیشه ای

عوامل محدود کننده کارآفرینی زنان

- یکی از مصادیق این نابرابری در نازل بودن میزان ارتقای زنان به سطوح مدیریتی مشاهده می شود.
- طی سه دهه گذشته، تعداد مدیران از حدود ۱۲ هزار نفر به ۹۱ هزار نفر یعنی حدود ۷/۵ برابر رسیده است. در این میان تعداد مدیران زن از ۳۸۹ نفر به ۲۵۴۳ نفر یعنی ۶/۵ برابر رسیده است. در نتیجه نسبت زنان مدیر نه تنها بهبودی نیافته بلکه کاهش مختصری نیز داشته است. این در حالی است که سهم زنان شاغل دارای تحصیلات عالی در کل شاغلان زن حدود ۲۰ برابر شده.
- پس علت عدم تحرک شغلی زنان به رده های مدیریتی فقدان تحصیلات عالی آن ها نیست.
- بررسی دیگری که درباره ۵۰ نفر از مدیران سطح بالای سازمانها انجام شده نشان می دهد که اکثریت آنها بر انضباط کاری، وظیفه شناسی و تعهد زنان نسبت به مردان اذعان داشته اند و نیمی از آنان از پرسنل زن راضی تر از پرسنل مرد بودند. با این حال، در انتخاب افراد برای رده های شغلی بالاتر در میان مردان و زنان با تحصیلات و تجربه مساوی، مردها را ترجیح می دهند.

مناسبات حاکمان بر
سازمان کار

تأثیر عوامل سازمانی بر کارآفرینی دانشگاهی

- در تحقیق حاضر به بررسی تأثیر عوامل سازمانی بر کارآفرینی دانشگاهی پرداخته شده است.
- عوامل سازمانی مورد بررسی در تحقیق عبارتند از سیستم های نظارتی، ساختار، سیستم های مدیریت منابع انسانی، فرهنگ سازمانی و رهبری.
- نمونه ی مورد بررسی نیز شامل ۲۲۰ نفر از اساتید دانشگاهی دانشگاه پیام نور استان فارس و واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی در استان فارس با درجه ی علمی مربی، استادیار، دانشیار و استاد می باشد.
- نتایج حاصل از تحلیل همبستگی نشان دهنده ی این است که رابطه ی ۵ عامل سازمانی با گرایش به سمت کارآفرینی دانشگاهی مثبت است. همچنین نتایج حاصل از رگرسیون نشان می دهد که علیرغم مثبت بودن رابطه ی ساختار سازمانی با کارآفرینی دانشگاهی، ساختار سازمانی نمی تواند پیشبینی کننده ی کارآفرینی دانشگاهی باشد.

بررسی رابطه کارآفرینی و خلاقیت با میزان تحصیلات در کارکنان پارک‌های علم و فناوری شهرستان شیراز

- هدف از این پژوهش بررسی رابطه کارآفرینی و خلاقیت با میزان تحصیلات در کارکنان پارک‌های علم و فناوری شهرستان شیراز است.
- با توجه به ابعاد تحقیق و نحوه بررسی سؤالات، روش تحقیق، توصیفی از نوع همبستگی است و جامعه آماری مورد نظر حدوداً ۳۰۰ نفر از کارکنان پارک‌های علم و فناوری شهرستان شیراز بودند.
- تعداد ۷۰ نفر به عنوان نمونه در نظر گرفته شده است.
- نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که: بین کارآفرینی و خلاقیت رابطه معناداری وجود دارد و این ارتباط از نوع مستقیم و خطی می باشد.
- بین کارآفرینی و خلاقیت با میزان تحصیلات رابطه معناداری وجود دارد و کارآفرینی و خلاقیت در کارکنان با میزان تحصیلات بالاتر، بیشتر خواهد بود. همچنین بین هر سه بعد خلاقیت (سیالی، انعطاف پذیری، ابتکار) با کارآفرینی همبستگی مثبت وجود دارد.

جایگاه کارآفرینی در مطبوعات ایران

- پژوهش حاضر تلاش میکند به این سؤال پاسخ دهد که کارآفرینی در مطبوعات ایران چه جایگاهی دارد؟
- در این پژوهش با استفاده از نمونه گیری هدفمند، ۲۲۰ شماره از نشریات با تیراژ بالا انتخاب شد.
- در بخش نظری و عملی پژوهش به ترتیب از روش مطالعه اسنادی و برای تحلیل داده ها از دو روش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد.
- **نتایج پژوهش** نشان می دهد: کارآفرینی در مطبوعات ایران جایگاه مناسبی ندارد و به طور متوسط، تنها ۵ درصد از محتوا و حجم مطبوعات به کارآفرینی اختصاص دارد. هر چند مطبوعات رویدادهای مربوط به کارآفرینی را تا حدودی منعکس کرده اند اما به نقش آموزشی و موضوعات مهمی نظیر فرصت های کارآفرینی، نگرش کارآفرینی، مهارتهای کارآفرینی، کارآفرینی روستایی، کارآفرینی زنان و کارآفرینی سازمانی توجهی نکرده اند.
- بازتاب فعالیتهای کارآفرینی در نشریات اقتصادی نظیر **دنیای اقتصاد و بازار کار** نسبتاً مناسب است، اما این وضعیت در نشریات اجتماعی مانند روزنامه های همشهری و جام جم چندان مطلوب نیست. همچنین براساس نتایج به دست آمده، بعد از نامگذاری ۶ مرداد با عنوان روز کارآفرینی، مطبوعات کمتر به این موضوع پرداخته اند.

تعداد مطالب کارافرینی در مطبوعات (۴۰ روز)

نشریه	تعداد اخبار کارافرینی	تعداد کل اخبار	درصد
اطلاعات	۳۳۳	۱۵۸۸۰	۲/۰۹
جام جم	۱۴۸	۹۰۸۰	۱/۶۲
دنیای اقتصاد	۴۰۷	۱۰۲۰۰	۴/۲
کیهان	۲۵۵	۱۰۸۴۰	۲/۳۵
همشهری	۱۴۶	۱۲۲۴۰	۱/۱۹
بازار کار ^۱	۵۶۳	۲۸۸۰	۱۹/۵
جمع	۱۸۵۲	میانگین	۵/۱۷

جایگاه کارافرینی در مطبوعات ایران

حجم مطالب کارافرینی در نشریات (۴۰ روز)

نام نشریه	حجم اخبار کارافرینی	حجم کل	درصد
اطلاعات	۶۵۷۱۳	۲۱۴۲۵۸۰	۳/۰۷
جام جم	۲۳۷۴۰	۱۳۹۹۹۳۷	۱/۶۹
دنیای اقتصاد	۱۰۲۴۱۹	۲۲۳۸۰۶۳	۴/۵۸
کیهان	۴۶۴۶۶	۱۷۰۰۷۳۶	۲/۷۳
همشهری	۲۰۱۷۰	۱۷۶۷۳۳۲	۱/۱۴
بازار کار	۱۰۶۷۷۷	۵۳۴۷۲۴	۱۹/۹۷
جمع	۳۶۵۲۸۶	میانگین	۵/۵۳